

Становище

от Проф Людмила Чакърва, дп
за дисертационния труд на д-р Калина Стефанова Пейчева
на тема „Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването”
с научен ръководител проф. Людмила Чакърва, дп,
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на
висше образование 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление
7.4. Обществено здраве и научна специалност: „Социална медицина и
организация на здравеопазването и фармацията”.

1. Лични данни за кандидата

Д-р Калина Стефанова Пейчева е родена на 22.07.1983 г. През 2008 г. завършна Факултета по дентална медицина на МУ-София и през 2017 г. втора магистратура „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ във ФОЗ. Била е асистент в катедра Консервативно зъболечение от 2009 до 2015 г. Тя е задочен докторант в катедра „Медицинска етика и право“ във ФОЗ.

2. Общи данни за дисертационния труд

Представеният от Д-р Калина Стефанова Пейчева дисертационен труд на тема „Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването” съдържа 192 страници и е онагледен с таблици и фигури. Библиографската справка обхваща 207 източника, от които 73 на латиница, а останалите 134 са литература на кирилица. От тях 24 са използваните закони и нормативни актове. Има 16 посочени източника от Интернет. Използваните източници отговарят на темата на дисертационния труд, като по-голямата част от тях са публикувани след 2010 година.

3. Актуалност на дисертационния труд

Проблематиката на избраната дисертация е много актуална и значимостта ѝ не подлежи на съмнение. Това се потвърждава от многообразието на моралните проблеми, възникващи в сферата на здравеопазването, които могат да бъдат третираны от различни гледни точки. Докторантката представя проблема от гледна точка на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването като нов път на икономически и социален прогрес и екологична осъзнатост водещи до утвърждаване на принципа за равенство и справедливост чрез повишаване на гражданското съзнание и възможностите за развитие на човешкия потенциал. Работата има и практическа насоченост изразяваща се в очертаване на път за подобряване и повишаване на нивото на здравна грамотност и отговорност на населението. Настоящата дисертационна работа е напълно в тенденцията за търсене на по-различни и съобразени с потребностите на обществото решения на актуални здравни проблеми.

4. Литературен обзор и информираност на дисертанта по темата на дисертационния труд

Като цяло трудът на д-р Калина Пейчева демонстрира задълбочено вникване в проблематиката и добро познаване на състоянието на въпроса както от гледна точка на съвременните проблеми свързани с морала в здравеопазването, така и от гледна точка на развитието на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването като отговорен и съзнателен избор на обществото, който има потенциал да изведе човечеството до неговото по нататъшно успешно развитие и съхранение на средата, в която всички съществуват. Добро впечатление прави логичността, с която докторанта изследва интересуващите я проблеми и съответно излага на анализ и интерпретация.

5. Методическо съответствие на възприетия изследователски подход

Цел на представената дисертация е да се проучи и повиши отговорността на населението за поемане на лична отговорност за собственото здраве като се повиши здравната грамотност на населението с цел укрепване на моралните аспекти на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването. Формулираните четири задачи съответстват на поставената цел.

За реализирането на поставените в дисертационния труд задачи са приложени следните методи:

- Социологически методи - анкетен метод, пряка индивидуална анкета.
- Методи за обработка на информацията:
- Статистически методи. Използвани са
 - описателни и
 - аналитични статистически методи:
 1. Дескриптивен анализ;
 2. Вариационен анализ;
 3. Алтернативен анализ;
 4. Корелационен анализ;
 5. Графичен анализ;
 6. Тест хи-квадрат на Pearson.

Докторантката демонстрира много добри умения при подбора на контингента изследвани лица, формулиране на задачите на дисертационния труд и избора на адекватни методи за тяхната реализация.

6. Характеристика на дисертационния труд

Трудът се основава на анализа на българска и чужда литература в т.ч. книги, статии, публикации, посветени на проблемите за устойчиво развитие, както като цялостна етична концепция, така и като модел за развитие на здравеопазването. Докторантката използва и данни от собствени проучвания за оценка на отношението и нагласата на медицинските професионалисти и пациентите към системата на здравеопазването и удовлетворението им от нея с оглед задачите, които трябва да се решат, за да се подготви обществото за този съзнателен морален избор - устойчиво

развитие. Дисертантката посочва, че устойчиво развитие е неотменима част от разумното отношение към икономическото развитие, природата и човешките взаимоотношения, включително в здравната система. Тя посочва, че значението и мястото на устойчивото развитие като концепция за бъдещо развитие трябва да се утвърди и чрез признаването на неговата значимост ще могат да се балансират хуманните и налагащите се пазарни принципи в здравеопазната система.

Работата е структурирана като въведение и 10 части, от тях има четири основни глави, част V са изводи, част VI – приноси, част VII- препоръки, част VIII – използвана литература, IX – приложения 6 на брой и накрая списък публикации свързани с дисертационния труд. Литературният обзор е структурно обособен в първия раздел. В него са разгледани общите морални ценности на медицината и медицинската професия и принципите на медицинската етика. Необходимостта от акцентирание върху морално-етичната страна на медицината в съвременния етап на развитие е разгледана от гледна точка на концепцията за устойчиво развитие на здравеопазването. Представена е възприетата от системата етична рамка, служеща за етичен стандарт и оценка на явленията в здравно –медицинската сфера, а именно етичните принципи, правата и отговорностите, професионалните етични кодекси. Анализирано е какво се разбира под устойчиво развитие на здравеопазването като специфична част от устойчивото развитие на цялостната концепция за бъдещо всеобщо развитие на света, включително и предизвикателствата пред устойчивото развитие на здравната сфера. Подчертано е, че това е съзнателен морален избор на етичен модел за бъдещето на хората на земята.

В глава втора „Цел, задачи и методология на изследването“ са дадени целта, формулирани са задачите и посочени методите. В проучването са анкетирани 893 лица, от тях 467 пациенти и 426 медицински професионалисти, чийто брой е достатъчен за да имат резултатите статистическа достоверност. Обхватът на професионалистите включва медицински сестри – 106 бр., общопрактикуващи лекари – 80 бр., лекари в болнични заведения – 117 бр. и дентални лекари – 123 души. Посочени са логическите единици на наблюдението, техническите единици и време на осъществяване на проучването.

Глава трета представя резултатите от направените проучвания. Докторантът логично поставя акцента на изследване върху доверието в медицинските професионалисти, превенция и профилактика на здравето, здравната култура на населението, която е свързана с готовността за поемане на личната отговорност за здравето и начина на живот на отделния индивид, разглежда и готовността на пациентите да заплащат за медицински дейности, което в съвременния свят е водещ момент, а също и проблем предвид дефицита на материални ресурси. Изследвана е също мотивацията на медицинските професионалисти, свързана с желанието им

да се развиват и натрупват непрекъснати знания, да прилагат нови методи и средства на лечение. Резултатите са представени прегледно в 82 таблици и 20 фигури.

Обобщените резултати от анкетното проучване имат приносен характер, както и формулираните изводи и препоръки дават тласък в посока решаване на поставените научноизследователски и приложни задачи. Те дават реална картина на съществуващото състояние на изследваните явления и фактори и оттам на местата в системата, които имат нужда от преосмисляне и интервенции. За да се въведат идеите на устойчивото развитие на здравеопазването са необходими действия и от двете посоки – от една страна издигане на нивото на лична отговорност за здравето на пациентите и от друга – повишаване на степента на отговорност на медицинските професионалисти.

Направените от докторантката изводи и препоръки са добре формулирани и отразяват адекватно резултатите от дисертационния труд.

Разработеният от докторантката научен труд има следните приноси:

- 1) научно-теоретичен принос: разработване и развиване на концептуалната рамка по отношение на отговорностите свързани с устойчиво развитие на здравеопазването и
- 2) научно-практичен принос: Като приложна част на дисертацията и с цел да се повиши здравната грамотност на населението е разработена образователна брошура „Наръчник по здравни въпроси, здравословен начин на живот и психопрофилактика“ и примерен образец на „Здравно досие на пациента“.

7. Научни публикации във връзка с дисертацията

По темата на дисертацията д-р Калина Стефанова Пейчева има 4 публикации – две самостоятелни в списания с импакт фактор и две публикации в български списания в съавторство.

8. Бележки и препоръки

Дисертационният труд притежава добър научен стил. Поради тава, че тематиката е сравнително нова за страната считам, че работата има приноси и бъдещо развитие и препоръчвам на докторантката да продължи да работи по нея.

9. Заключение

Дисертационният труд *„Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването“* отговаря на изискванията за актуалност и научен принос, съответстващи на образователната и научна степен „Доктор“. На това основание, предлагам членовете на научното жури да приемат положително решение и на докторантката д-р Калина Стефанова Пейчева да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“

Проф. Людмила Чакърлова, дп

София, 10. 07. 2018 г.